

Vergaderjaar 2019–2020

32 317

JBZ-Raad

KJ

BRIEF VAN DE VOORZITTERS VAN DE VASTE COMMISSIES VOOR IMMIGRATIE EN ASIEL / JBZ-RAAD EN VOOR JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de EU-Commissaris voor Veiligheidsunie,
de heer J. King

Den Haag, 23 oktober 2019

De leden van de vaste commissies voor Immigratie en Asiel / JBZ-Raad en voor Justitie en Veiligheid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal hebben kennisgenomen van uw brief van 24 juli 2019 waarin u antwoord geeft op de nadere vragen van leden van de PVV-fractie over het achtste voortgangsverslag van de Europese Commissie over de uitvoering van de Europese Veiligheidsagenda.¹

Naar aanleiding van uw antwoord leggen de leden van de PVV-fractie en van de FVD-fractie de volgende nadere vervolgvragen en opmerkingen aan u voor. De leden van de FVD-fractie sluiten zich voorts aan bij de vragen van de leden van de PVV-fractie.

In de brief van de vaste commissies van 29 mei 2019² is door de leden van de PVV-fractie het volgende gevraagd:

De leden van de PVV-fractie lezen in uw antwoord³: «*Two manuals and a brochure for adolescents were also developed and disseminated among participants. The manuals are publically available.*» Deze leden vragen waar deze «manuals» te vinden zijn en verzoeken graag om een afschrift hiervan, evenals van de brochure.

In uw antwoord wordt voorts gesteld: «*the interest of other donors to fund similar activities in the region are proof of the project's positive outcomes.*» De leden vragen welke donors betreft dit en welke activiteiten dit concreet betreft.

¹ Kamerstukken I 2018/2019, 32 317, KD.

² Kamerstukken I 2018/2019, 32 317, KA.

³ Kamerstukken I 2018/2019, 32 317, JX.

Ook wordt gesteld: «*The project's implementation was closely monitored by the EU Special Representative Office in order to guarantee that standards were met.*» De leden van de PVV-fractie vragen wat de concrete inhoud van deze «standards» is en hoe deze zich verhouden met het grondbeginsel van de officiële islamitische gemeenschap van Bosnië om de Sharia toe te passen op alle activiteiten in de islamitische gemeenschap (vervat in de Constitution of the Islamic Community in Bosnia and Herzegovina⁴ van de Officiële Islamitische gemeenschap in Bosnië waarin wordt gesteld dat het de verantwoordelijkheid is van haar hoogste bestuurlijke orgaan, de Riyasat: «*to take care of the entirety of Islamic religious life and to ensure that all activities within the Islamic Community are based on the principles of the Shari'ah Law*»⁵?

Verder is in de beantwoording gesteld: «*Additionally, initial reports and final reports were submitted by the implementing partner in line with the Terms of Reference of the project, which made reference to the evaluation of the participants to the trainings in order to ensure quality review. Evaluation and quality-ensuring procedures are already in place.*» Graag ontvangen de leden van de PVV-fractie de desbetreffende rapporten en evaluaties.

De leden van de PVV-fractie constateren dat in uw beantwoording niet wordt ingegaan op de in deze vragen gevraagde handleidingen, brochures, rapporten en evaluaties, noch dat informatie is verstrekt inzake donors, activiteiten en standaarden. Evenmin wordt ingegaan op de vraag hoe dit zich verhoudt tot het grondbeginsel van de Riyasat om de Sharia toe te passen. Graag ontvangen de leden van de PVV-fractie alsnog alle opgevraagde documenten en informatie en een volledig inhoudelijk antwoord op deze vragen.

De beantwoording bevat in plaats daarvan slechts in algemene zin een verwijzing naar de website van de Islamitische gemeenschap in Bosnië:

«If you would like further information about the activities of the Islamic Community in Bosnia and Herzegovina, I would invite you to visit their website on the following link: <http://islamskazajednica.ba/>, where you may also find the contact details.»⁶

Op de website waarnaar wordt verwezen zijn de gevraagde documenten niet te vinden. Bovendien is slechts een beperkt deel van de website beschikbaar in het Engels. De meeste pagina's zijn in de Bosnische taal geschreven. Kan de Europese Commissie aangeven waarom bij de beantwoording van een vraag van een nationaal parlement zo algemeen naar een dergelijke website wordt verwezen, in plaats van de gevraagde informatie aan dat parlement beschikbaar te stellen?

Op de door u aanbevolen website is wél een bericht te lezen van 6 september jl. dat niet in de Engelse taal beschikbaar is. In dat bericht⁷ spreekt de Islamitische gemeenschap van Bosnië openlijk haar afkeuring uit over een LGBTIQ-manifestatie in Sarajevo en sporen zij moslims aan om hier afstand van te nemen. Ook omschrijven zij op basis van Koran-teksten homoseksualiteit onder andere als een grote zonde, losbandig en verboden (haram):

⁴ Te raadplegen via: <https://english.islamskazajednica.ba/the-islamic-community/2012-05-29-10-44-22/information>.

⁵ Article LII Constitution of the Islamic Community in Bosnia and Herzegovina.

⁶ Kamerstukken I 2018/2019, 32.317, KD.

⁷ <https://www.islamskazajednica.ba/vijesti-m/aktuelno/28069-imami-pozvali-vjernike-da-se-distanciraju-od-okupljanja-lgbtiq-osoba-u-sarajevu-i-promocije-homoseksualizma>.

«Dezelfde conclusie benadrukt dat homoseksualiteit aantoonbaar gekwalificeerd is in de bronnen van de islam (koran en soennah) door grote zonde en losbandigheid (el-fahish) en als zodanig verboden (haram). Bij de gelegenheid van de aangekondigde bijeenkomst dringen wij er bij gelovigen en gelovigen op aan zich te distantiëren van de promotie van grote zonden, zoals er in de koran wordt gezegd: «... benader geen schadelijke zaken, openbaar of geheim...» (El-En'am, 151). En zoals er ook in de koran wordt gezegd: «En voorbij de hoererij, want het is losbandigheid, hoe het is een lelijke manier!» (El-Isra, 32).»

Kan de Europese Commissie aangeven hoe deze openlijke Islamitische homohaar zich laat rijmen met de aanbeveling van de Eurocommissaris om deze website te bezoeken en contact op te nemen met deze organisatie? Kan de Europese Commissie tevens duiden hoe deze Islamitische homohaar zich verhoudt tot de waarden van de Europese Unie⁸ die uw Commissie zelf pretendeert uit te dragen? Kan de Europese Commissie gelet op haar eigen waarden en de doelstellingen en uitlatingen van de Bosnische Islamitische gemeenschap aangeven waarom zij blijft samenwerken met deze organisatie, hen subsidieert en deradicaliseringsprojecten laat uitvoeren? Is de Europese Commissie bereid deze samenwerking stop te zetten? Zo nee, waarom niet?

Op de website van de EU-delegatie in Bosnië en Herzegovina en van de speciaal gezant van de Europese Unie voor Bosnië en Herzegovina is daarnaast een bericht van 4 juli 2019 te lezen waarin eveneens sprake is van samenwerking tussen de EU en de Bosnische islamitische gemeenschap⁹:

*«the EU project which engaged six Islamic theological high schools across Bosnia and Herzegovina in promoting the EU integration process.» (...)
«The project My place in Europe, implemented by the EUSR/EU Delegation to BiH in cooperation with the Islamic community in BiH, is a part of the EU's work with religious communities in BiH on promoting the EU integration process.»*

Kan de Europese Commissie aangeven in hoeverre dit project samenhangt met de projecten in het kader van de Europese Veiligheidsagenda? Kan de Europese Commissie aangeven of deze «six Islamic theological high schools» de zes zogenaamde «madrassa's» zijn zoals vermeld op de site¹⁰ van de Bosnische Islamitische gemeenschap? Kan de Europese Commissie aangeven waarom zij het passend vindt om deze Sharia-scholen in te zetten voor de verspreiding van haar EU-promotieactiviteiten? Kan de Europese Commissie aangeven hoeveel geld aan dit project is besteed en kan zij alle documenten omtrent dit project verstrekken? Zo nee, waarom niet?

Op voornoemde website is tevens een overzicht¹¹ te vinden van «EUSR Closed Tenders». Hierin worden twee projecten in 2018¹² en 2019¹³ genoemd getiteld «OUTREACH TO ISLAMIC COMMUNITY» waarbij budget is verstrekt aan de «Riyasat of the Islamic Community in Bosnia and Herzegovina». Een nadere omschrijving wordt niet gegeven. Kan de Europese Commissie aangeven wat het exacte doel, opzet en kaders van deze geldverstrekking is? Graag ontvangen de leden van de PVV-fractie

⁸ Zoals omschreven in artikel 2 van het Verdrag betreffende de Europese Unie.

⁹ <https://europa.ba/?p=64569>.

¹⁰ <https://english.islamskazajednica.ba/education/madrasas>.

¹¹ https://europa.ba/?page_id=1121.

¹² <http://europa.ba/wp-content/uploads/2019/05/Outreach-to-Islamic-Community.pdf>.

¹³ <http://europa.ba/wp-content/uploads/2019/08/Outreach-to-Islamic-Community-2019.pdf>.

alle documenten omtrent deze projecten. Waarom verstrekt de EU dit budget aan de Riyasat, die als expliciet doel heeft de Sharia na te leven in Bosnië? Hoe verhoudt deze handreiking aan dit Sharia-instituut zich tot de waarden van de EU die de Europese Commissie zelf propageert?

Op de website is tevens een database¹⁴ te vinden van «EU funded projects in BiH». Deze database lijkt de meest recente jaren echter niet meer te zijn bijgewerkt. Kan de Europese Commissie aangeven waarom deze database niet up-to-date is? Moet deze informatie niet openbaar raadpleegbaar zijn?

Kan de Europese Commissie aangeven of eventuele projecten die in dit kader door de EU zijn of worden gefinancierd alsnog in deze database worden opgenomen, dan wel op een andere wijze publiek zijn of worden gemaakt? Zo ja, op welke wijze en per wanneer?

Kan de Europese Commissie een volledig overzicht verstrekken van alle projecten waarbij de EU met de Bosnische Islamitische gemeenschap samenwerkt of in de afgelopen jaren heeft samengewerkt? Kan daarbij in ieder geval worden vermeld wat de doelstelling is van desbetreffende projecten en voor welke bedragen?

De leden van de FVD-fractie wensen allereerst te wijzen op de EHRM-zaak *Refah Partisi (The Welfare Party) and others v. Turkey*.¹⁵ Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft in die zaak de Sharia afgewezen als onverenigbaar met het Europees mensenrechtenacquis. Deze leden citeren uit deze uitspraak de volgende passage:

123. The Court concurs in the Chamber's view that sharia is incompatible with the fundamental principles of democracy, as set forth in the Convention:

«72. Like the Constitutional Court, the Court considers that sharia, which faithfully reflects the dogmas and divine rules laid down by religion, is stable and invariable. Principles such as pluralism in the political sphere or the constant evolution of public freedoms have no place in it. The Court notes that, when read together, the offending statements, which contain explicit references to the introduction of sharia, are difficult to reconcile with the fundamental principles of democracy, as conceived in the Convention taken as a whole. It is difficult to declare one's respect for democracy and human rights while at the same time supporting a regime based on sharia, which clearly diverges from Convention values, particularly with regard to its criminal law and criminal procedure, its rules on the legal status of women and the way it intervenes in all spheres of private and public life in accordance with religious precepts.... In the Court's view, a political party whose actions seem to be aimed at introducing sharia in a State party to the Convention can hardly be regarded as an association complying with the democratic ideal that underlies the whole of the Convention.»

De leden van de FVD-fractie concluderen uit deze passage dat Europese instellingen ervoor moeten waken dat de sharia voet aan de grond krijgt in Europese landen. Het is de taak van de Europese instellingen – ook van de EU als geheel – de democratische rechtsstaat te beschermen tegen ideologieën en ideeën die onverenigbaar zijn met democratie en rechtsstaat.

¹⁴ <http://projects.europa.ba/>.

¹⁵ EHRM 13 februari 2003, 41340/98, 41342/98, 41343/98 en 41344/98 (REFAH PARTISI (THE WELFARE PARTY) AND OTHERS v. TURKEY).

Verder zouden deze leden de Europese Commissie willen vragen of de Commissie bekend is met de kritische behandeling van de sharia als onverenigbaar met de democratie en gelijke berechtiging van mannen en vrouwen.¹⁶ Is de Europese Commissie het eens met de leden van de FVD-fractie dat ter bescherming van de Europese instellingen de Europese mensenrechtenverdragen als uitgangspunt moeten worden genomen en dus geen religieuze rechtsconcepties die daarmee onverenigbaar zijn?

De leden van de vaste commissies voor Immigratie en Asiel / JBZ-Raad en voor Justitie en Veiligheid zien uw nadere reactie met belangstelling tegemoet en stellen het op prijs uw antwoord zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen drie maanden na dagtekening van deze brief te ontvangen.

De voorzitter van de vaste commissie voor Immigratie en Asiel/JBZ-Raad,
Faber-van de Klashorst

De voorzitter van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid,
De Boer

---

¹⁶ Zoals te vinden in:

- Green, David, G., «Editor's Introduction», in: David G. Green, ed., *Sharia Law or «One Law For All»*;
- Foreword by Neil Addison, *Civitas: Institute for the Study of Civil Society*, London 2009, p. 1-9;
- Tibi, Bassam, *The Sharia State: Arab Spring and Democratization*, Routledge, London and New York 2013;
- Zee, Machteld, *Choosing Sharia: multiculturalism, Islamic fundamentalism & British Sharia Councils*, Eleven, The Hague 2015; en,
- Manea, Elham, *Women and Shari'a Law: the Impact of Legal Pluralism in the UK*, I.B. Tauris, London and New York 2016.